

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ КОЛЕДЖ ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ

**СТУДЕНТСЬКИЙ ПРОЕКТ
З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
ВДОСКОНАЛЕННЯ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ**

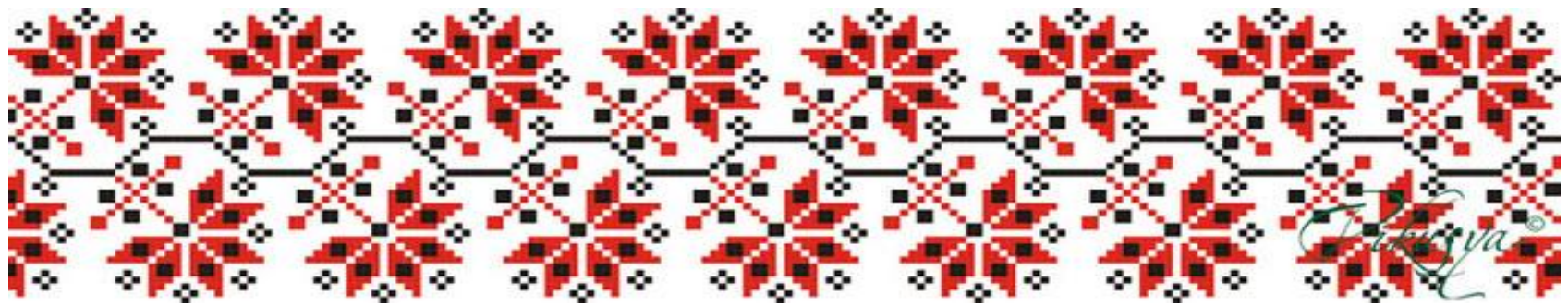
НА ТЕМУ: СКОРОМОВКИ, ПРИКАЗКИ, ПРИСЛІВ'Я, АФОРИЗМИ,
УКРАЇНСЬКІ ЗВИЧАЇ

**Виконав: студент групи К-11
Богданов Дмитро**

**Перевірив: викладач
Власенко В. М**

СКОРОМОВКИ, ПРИКАЗКИ, ПРИСЛІВ'Я, АФОРИЗМИ, УКРАЇНСЬКІ ЗВИЧАЇ

У чому краса і багатство української мови?

Український поет Володимир Сосюра закликав:

Любіть Україну у сні й наяву,
Вишневу свою Україну,
Красу її, вічно живу і нову,
І мову її солов'їну.

У кожному художньому творі ми знаходимо золоті зерна добра, барвистої краси мови.

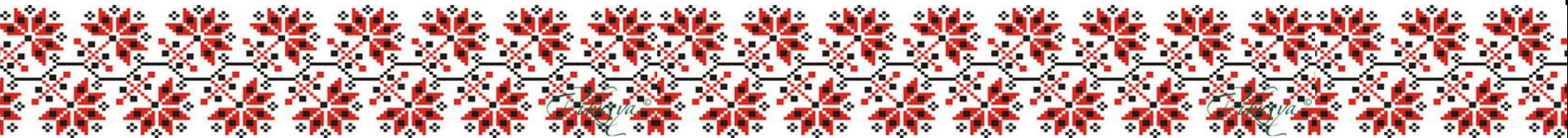
А мова наша дуже багата. Нею можна висловити найскладніші думки, найтонші почуття і переживання, передати враження про побачене, почуте, прочитане.

А яка ж красива, яка милозвучна ота материнська рідна мова. Яка багата у висловах, порівняннях, метафорах, гіперболах тощо. Отже українська мова - дар Божий. Вона багата, ніжна й ласкава, мудра, доброзичлива, глибокодумна, чиста, правдива. Ми низько вклоняємося нашим пращурам за воїстину солов'їну мову.

Прислів'я та приказки — короткі влучні вислови, які образно та лаконічно передають нащадкам висновки з життєвого досвіду багатьох поколінь предків. Вони є узагальненою пам'яттю народу та результатом його спостережень над життям і явищами природи, що дає змогу молодому поколінню формулювати погляди на етику, мораль, історію й політику.

- Зароблена копійка, краще краденого карбованця
- Корова в теплі - молоко на столі
- За рідний край життя віддай
- Не борода робить чоловіка мудрим
- Ні в тин, ні в ворота
- Голодній курці просо на думці
- З миру по нитці - голому сорочка
- Не вчи ученого їсти хліба печеного
- Тихше їдеш - далі будеш

ПРИСЛІВ'Я ТА ПРИКАЗКИ ПРО МОВУ

**Хто мови своєї цурається, хай сам себе стидається.
Птицю пізнати по пір'ю, а людину по мові.
Рідна мова - не полова: її за вітром не розвієш.
Більше діла — менше слів.
Мовивши слово, треба бути йому паном.**

**Слово — не горобець, вилетить — не спіймаєш.
Краще переконувати словами, як кулаками.
На ласкаве слово не кидайся, а за грубе не гнівайся.
Не кидай слова на вітер.
Не так то він діє, як тим словом сіє.**

**Слово — не полова, язик — не помело.
Слова пристають, як горох до стінки.
Слово до слова — зложиться мова.**

СВОЄРІДНИМ ФОЛЬКЛОРНИМ ЖАНРОМ Є СКОРОМОВКА

- весела та віртуозна гра у швидке повторення жартівливих віршів і фраз, які складно вимовляти без належної практики. Краса скоромовки полягає у тому, що з першого разу її взагалі важко промовити, адже за правилами гри скоромовку не читають, а повторюють зі слуху, що значно важче. Гра полягає не тільки в тому, щоб дібрати важкі для вимови звукосполучення, а й у плутанині, у постійній перестановці звуків.

Скоромовка - це спеціально підібрана фраза з важко вимовляти підбором звуків, швидковимовна жартівлива приказка або примовка. Скоромовки іноді ще називають «чистоговорками».

- Ворона проворонила вороненя.
- Пік біля кіп картоплю Прокіп.
- Їла Марина малину.
- Летіла лелека, заклекотіла до лелеченят.
- На річці Лука спіймав рака в рукави.
- Дрова рубали два дроворуби.
- Біжать стежини поміж ожини.
- У бобра добра багато.
- Кричав Архип, Архип охрип,
Не треба Архипу кричати до хрипу.
- Летів горобчик, сів на стовпчик,
Прибіг хлопчик, утік горобчик.

Примовка

- жартівливий фольклорний вислів, що вплітається в мовлення як стилістична окраса відповідно до ситуації або на письмі у відповідний контекст.

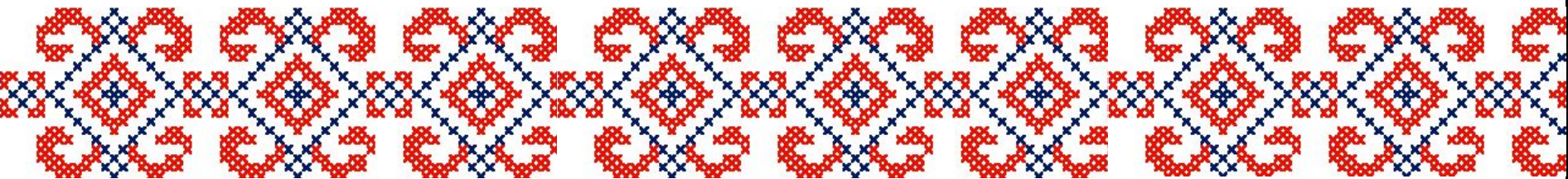

Ходи, ходи дощину, зварю тобі борщину
та поставлю на вербі, щоб не їли комарі. (закликають дощ)

Вода, вода, холодная вода, вода холодная,
стечи з мене, нагрій мене. А з кого не стече,
того сонце спече. (промовляють після купання)

Лякаючи комашок, примовляють:

Комашки, комашки, ховайте подушки,
татари йдуть і вас поберуть.

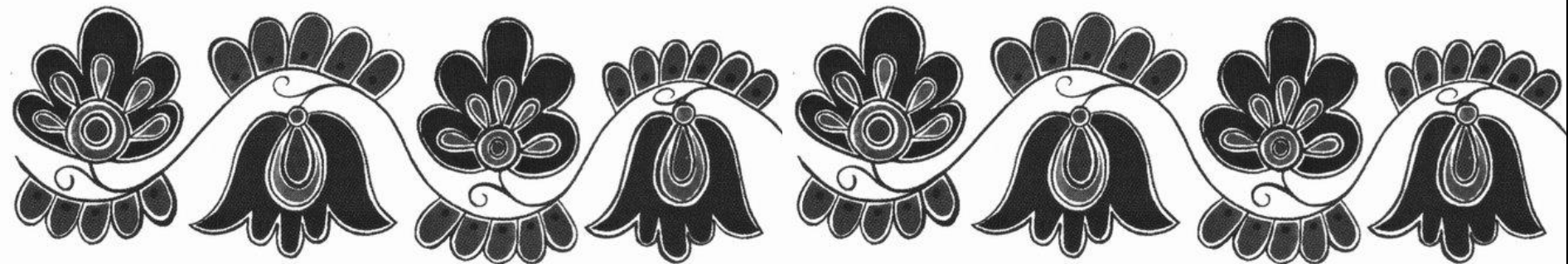

Афоризм

— короткий влучний

оригінальний вислів, що зробився усталеним; яка-небудь узагальнена думка, висловлена стисло в дуже виразній, легкій для запам'ятовування формі, яка згодом неодноразово відтворюється іншими людьми.

В афоризмі досягається найвища концентрація безпосереднього повідомлення і того контексту, в якому думка сприймається слухачами або читачем.

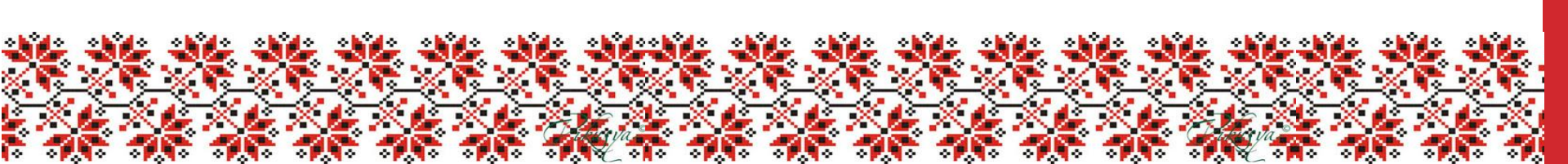
АФОРИЗМИ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

- **Любов виникає з любові; коли хочу, щоб мене любили, я сам перший люблю.**
- **Не все те отрута, що неприємне на смак.**
- **Добрий розум, робить легким будь-який спосіб життя.**
- **Бери вершину і матимеш середину.**
- **Сліпі очі, коли затулені зіниці.**
- **Як ліки не завжди приємні, так і істина буває сувора.**

АФОРИЗМИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

- **І на оновленій землі
Врага не буде, супостата,
А буде син, і буде мати,
І будуть люде на землі.**
"І Архімед, і Галілей"
- **І ви наші, і все наше.**
"Великий льох"
- **І ми не ми, і я не я.**
- **І премудрих немудрі одурять.**
"І мертвим, і живим, і ненарожденним..."
- **А ми дивились та мовчали
Та мовчки чухали чуби.**
Німїї, подлії раби!
"Юродивий"

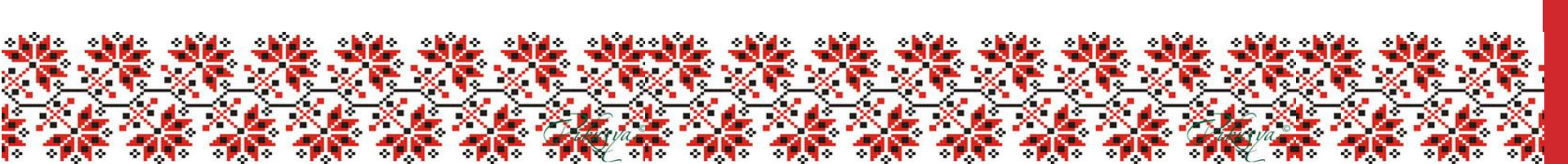

Чимало влучних висловів українських письменників, де використані різноманітні стилістичні фігури, парадокси, метафори тощо, перетворилися на крилаті, вживаються **як афоризми**:

- Борітеся — поборете (Т. Шевченко).
- Захочеш — і будеш.
- І чужому навчайтесь, й свого не цурайтесь! (Т. Шевченко).
- В людині, затаєм, лежить невідгадана сила (О. Ольжич).

Різновидом літературного афоризму є римований афоризм (афорима):

- Любов к отчизні де героїть,
Там сила вража не устоїть (І. Котляревський).

Чимало влучних висловів українських письменників, де використані різноманітні стилістичні фігури, парадокси, метафори тощо, перетворилися на крилаті, вживаються **як афоризми**:

- Борітеся — поборете (Т. Шевченко).
- Захочеш — і будеш.
- І чужому навчайтесь, й свого не цурайтесь! (Т. Шевченко).
- В людині, затаєм, лежить невідгадана сила (О. Ольжич).

Різновидом літературного афоризму є римований афоризм (афорима):

- Любов к отчизні де героїть,
Там сила вража не устоїть (І. Котляревський).

Кожна нація, кожен народ, навіть кожна соціальна група має свої звичаї, що виробилися протягом багатьох століть і освячені віками .

Народні звичаї - це ті прикмети, по яких розпізнається народ не тільки в сучасному, а і в його історичному минулому.

Звичай і мова - це ті найміцніші елементи, що об'єднують окремих людей в один народ, в одну націю .

Звичайі , як і мова , виробилися протягом усього довгого життя і розвитку кожного народу .

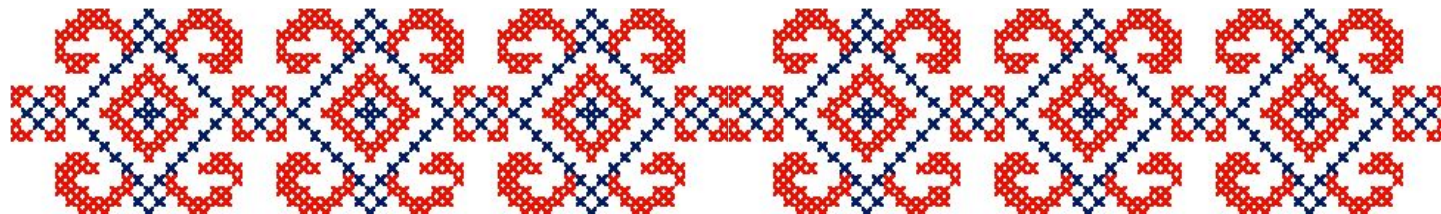
Наш великий поет Тарас Шевченко, звертаючись до України, як до матері , що вічно страждає питає :

Чи ти рано до східсонця

Богу не молилась ?

Чи ти діточок непевних

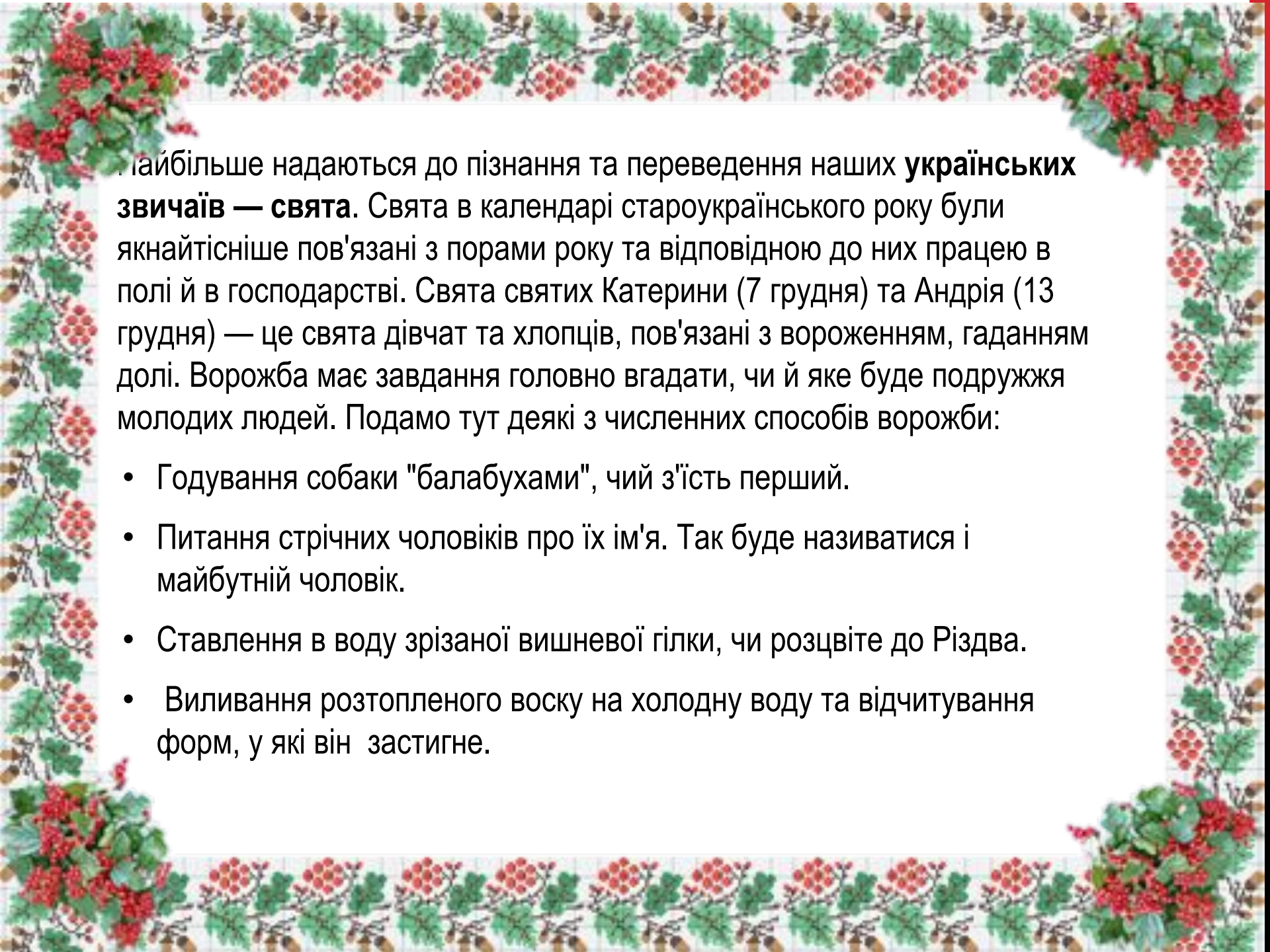
Звичаю не вчила?

УКРАЇНСЬКІ ЗВИЧАЇ

Всі стародавні звичаї є твором українського народу. В них його духовні скарби. Коли їх зберігаємо, живемо нашим власним життям. А, коли передаємо нашій молоді, ми даємо їй українську духовність.

Найбільше надаються до пізнання та переведення наших **українських звичаїв — свята**. Свята в календарі староукраїнського року були якнайтісніше пов'язані з порами року та відповідною до них працею в полі й в господарстві. Свята святих Катерини (7 грудня) та Андрія (13 грудня) — це свята дівчат та хлопців, пов'язані з вороженням, гаданням долі. Ворожба має завдання головно вгадати, чи й яке буде подружжя молодих людей. Подамо тут деякі з численних способів ворожби:

- Годування собаки "балабухами", чий з'їсть перший.
- Питання стрічних чоловіків про їх ім'я. Так буде називатися і майбутній чоловік.
- Ставлення в воду зрізаної вишневої гілки, чи розцвіте до Різдва.
- Виливання розтопленого воску на холодну воду та відчитування форм, у які він застигне.

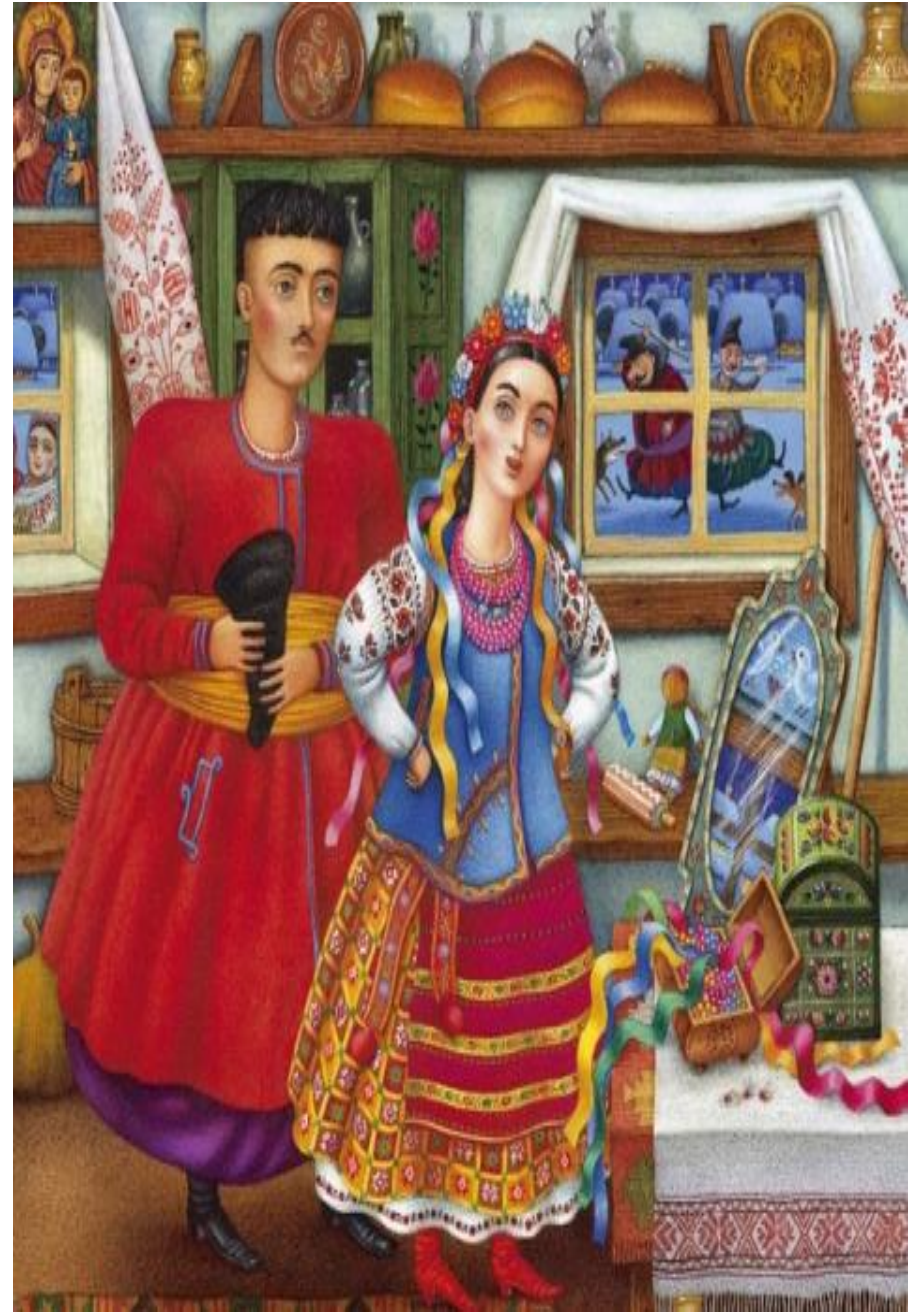
ЗИМОВІ СВЯТА

Різдво Христове припадає в нашому календарі на 7 січня, а його навечеря, Святий Вечір, на 6 січня. Свято Народження Ісуса Христа злилося з передхристиянським святом Коляди, чи то Корочуна, яким наші предки обходили найкоротший день у році та початок відродження сили сонця. **Різдво** — час співання коляд. Колядники величають Різдво Христове, приносять доброзичливість людям та пошану до давніх традицій, скріплюють почуття єдності нашої християнської та народної спільноти.

**Коляд, коляд, колядниця, добра з
з медом паляниця, а без меду не
така, дайте, дядьку, п'ятака!
Одчиняйте скриньку, та давайте
сливку, одчиняйте сундучок та
давайте п'ятачок!**

Колядками величали господаря та його дружину. В колядках для парубків переважали мисливські та військові мотиви. Про золоті перстні, старостів, дівочу красу і вірність, щасливе кохання колядували дівчатам. Це розмаїття мотивів колядок, адресування їх персонально кожному членові родини вирізняє саме український обряд колядування.

Д і д у х, його ще називають дідо, дідочок, сніп-рай, коляда, колідник. Згідно із традиціями, дідух — це останній обжинковий сніп. Овес, жито, пшениця, льон - його основні складові.

Солом'яний оберіг — це дух предків, дідів, збереження традицій і пам'яті родини. Це символ доброго врожаю, миру й злагоди в родині, достатку в домі. Традиція ставити в оселі на покуті дідуха походить ще з дуже давніх часів.

У народі казали «Дідух до хати – біда із хати».

Через тиждень по Різдві, 31 грудня, або 13 січня за новим стилем, відзначали українці Новий рік - Щедрий вечір. Щедрування супроводжувалось магічними діями, музикою, танцями, пантомімою, обрядовими іграми з масками, співанням обрядових новорічних пісень — *щедрівок*.

Їх співали окремо господарю, господині, хлопцю, дівчині, усій родині.

Щедрик-ведрик, дайте вареник
грудочку кашки, кільце ковбаски,
а ще й вареничку, а ще й на дохід
паляницю й хліб, решето вівса,
а зверху ковбаса! Добрий вечер!
Щоб було всього доволі і в коморі, і на полі.
Сію, сію, посіваю, з Новим роком
поздоровляю!

Щедрівочка щедрувала
Під віконцем ночувала.
Що варила, що пекла -
Винось, тітко, до вікна!

Веснянки - назва старовинних слов'янських обрядових пісень, пов'язаних з початком весни і наближенням весняних польових робіт. За допомогою веснянок люди передавали свою енергію природі, щоб усе живе навколо прокинулося і знову ожило.

Коломийка — найпоширеніша танкова пісня, котра поєднує в собі поетичне слово, музику і танець в одну цілість. Завдяки незвичайному багатству і різнобарвності мови коломийок вважається, що той, хто хоче навчитися гарно висловлюватись, мусить учитися коломийок напам'ять.

Колискові пісні - ліричні пісенні твори, які виконуються матір'ю (рідше батьком чи іншими членами родини) над колискою дитини для того, щоб її приспати.

В минулому подібні пісні виконувались не тільки, щоб приспати дитину, а, як і замовляння, привернути до неї або відвернути від неї дію певних духовних сил, оберегти від зла, сприяти її здоров'ю і швидкому росту

Спи, малесенький синочку,
спочивай уже, дзвіночку, люляй,
завтра буде день, подарує нам пісень і нові
повільномовки,
а лошаткові – підковки, полю – стиглий колосок,
пісні – чистий голосок,
кізці – сіна дві копиці,
хай тобі щось гарне сниться!

Не лиш свята, але й будні нашого народу були позначені великою достойністю та пошаною до всіх і всього, що його слід шанувати. Приміщення святих образів на почесному місці в хаті, на покутті та прикрашування їх рушниками, квітами, "голубами", вказувало на глибоку побожність господарів.

Хто входив у хату, в першу чергу "покланявся святим образам". Та й привіти поміж людьми, при зустрічі і відході, були врочисті та повні пошани до людей: "Гість в дім — Бог в дім! Милости просимо — сідайте! Не погордіть нашим хлібом-сіллю!" — "Ідіть з Богом та нас не забувайте!"

Стародавні українські звичаї настільки гарні, змістовні й надто дорогі нам, щоб могли зникнути. Щораз нові покоління перебирають їх за свої і, практикуючи їх, продовжують і розвивають найкращі традиції нашого народу. Мистці черпають із них надхнення, а діти вчаться поважати й подивляти в них скарби духа свого народу.

Традиції в Україні цікаві й самобутні, але при всьому дуже різноманітні і поширені! І що цікаво – наша молодь із задоволенням їх дотримується. І цей факт є доказом існування душі народної, вдячності своїм предкам, та усвідомлення зв'язку поколінь.

Українські традиції, жива та вельми цікава народна спадщина.

Який народ, така його і мова. Вона є ніби відбитком характеру нації. У німців вона жорстка, лаюча, у італійців — швидка, гаряча, співуча. А наша, як струмок в зеленій траві. І тому я вчу її, пишаюсь нею, люблю читати книжки, написані рідною мовою.

Розмовляючи українською, людина поринає в неосяжні глибини давнини. А коли залунає над степами наша пісня, тоді радісно стає на душі.

Ні, українська мова, сповнена барв і пахоців рідного степу, ніколи не вмере. А це значить, що **завжди будемо ми — українці.**